

Veidas lange

Senelis sako, kad širdyje esu kaimietukė. Taip ir yra. Kone visus savo trylika metų pragyvenau Kentukio valstijoje Baibenke. Baibenkas – tai palei Ohajo upę žalumoje sutūpusių namelių virtinė. Tik prieš metus tėtis išpešė mane kaip kokią piktžolę, sukrovė visą mūsų turtą (ne, ne visą: jis nepaėmė kaštono, nei gluosnio, nei klevo, nei daržinės, nei maudyklos, nei kitų man priklausiusių dalykų) ir, nuvežęs tris šimtus mylių tiesiai į šiaurę, sustojo priešais kažkokį namą Euklide, Ohajo valstijoje.

– Kur medžiai? – paklausiau. – Negi čia gyvensime?

– Ne, – atsakė tėtis. – Čia Margaretos namas.

Laukujės namo durys prasivėrė, ir pasirodė Margareta – ponina sutaršytais raudonais plaukais. Apsišvalgiau. Susigrūdę namai rikiavosi tarsi inkilų eilė. Priešais kiekvieną namą mažulytis žolės kvadratėlis, o palei juos – greta asfaltuotos gatvės einantis ilgas ilgas cementinis šaligatvis.

– Kur daržinė? – paklausiau. – Kur upė? Kur maudykla?

– Oi, Sale, – tarstelėjo tėtis. – Eime. Štai Margareta.

Jis pamojavo poniai tarpduryje.

– Reikia grįžti, – pasakiau. – Kai ką užmiršau.

Ponia sutaršytais raudonais plaukais atlapojo duris ir išėjo į priebutį.

– Už spintos, – tęsiau, – po grindų lentomis. Šį tą ten pasidėjau ir man to reikia.

– Neprasimanyk, – pasakė tėtis. – Eime, susipažinsi su Margareta.

Man nesinorėjo pažindintis su Margareta. Stovėjau ir žvalgiausi aplinkui. Ir tada pamačiau gretimo namo antrame aukšte prie langų prigludusį veidą. Apvalų išsigandusį mergaitės veidelį. Tada dar nežinojau, kad ten Febė Vinterbotom, lakios vaizduotės mergaitė, kuri bus mano draugė ir kuriai nutiks visi tie neįtikėtini dalykai.

Ne taip seniai, kai šešioms dienoms buvau patupdyta į automobilį drauge su seneliais, papasakojau jiedviem apie Febę. Ir kai baigiau pasakoti, – o gal dar ir pasakodama, supratau, kad Febės istorija – tarsi gipso siena senuosiuose mūsų namuose Baibenke Kentukio valstijoje.

Tėtis pradėjo laupyti svetainės gipso sieną mūsų name Baibenke netrukus po to, kai vieną balandžio rytą mama mus paliko. Mano tėvai tą seną fermerio namą kambarys po kambario remontavo patys. Kiekvieną vakarą laukdamas, ar grįš mama, tėtis ardė sieną.

Tą vakarą, kai sulaukėme blogų žinių, kad mama negrįš, tėtis vis tuksėjo ir tuksėjo kaltu bei plaktuku tą sieną. Antrą valandą nakties užlipo pas mane į kambarį. Aš nemiegojau. Nusivedė mane žemyn ir parodė, ką atrado. Siena slėpė iš plytų sumūrytą židinį.

Febės istorija priminė man tą gipso sieną ir paslėptą židinį todėl, kad už jos slypėjo kita istorija. Istorija apie mane ir mano mamą.

Viščiukėlis pradedą pasakoti

2
SKYRIUS

Jau po visų Febės nuotykių apsireiškė mano seneliai, sumanę atvažiuoti iš Kentukio į Ohają, pasiimti mane ir tada keliauti du tūkstančius mylių į vakarus, į Levistoną Aidaho valstijoje. Štai šitaip ir įkliuvau į jų automobilį kone visai savaitei. Visai netroškau leistis į tą kelionę, tačiau privalėjau.

Senelis sakė:

– Pamatysime visą kontrastų šalį!

Senelė suėmė man už skruostų ir pasidžiaugė:

– Per šitą kelionę vėl galėsiu pabūti su savo mylimiausiu viščiukėliu.

Aš, beje, esu vienintelis jų viščiukėlis.

Anot tėčio, senelė žemėlapių neišmano visiškai, ir jis esąs dėkingas, kad sutikau keliauti drauge ir padėti rasti kelią. Man tik trylika. Apie žemėlapius ištis nusimanau, tačiau ne dėl šitų įgūdžių leidausi į kelionę. Ir ne tam, kad pamatyčiau „visą kontrastų šalį“, kaip kad ketino senelė ir senelis. Tikrosios priežastys glūdėjo po daugybe neišsakytų dalykų.

Štai keletas tikrųjų priežasčių:

1. Senelė ir senelis norėjo pamatyti mamą, kuri ramiai sau ilsėjosi Levistone Aidaho valstijoje.
2. Senelė ir senelis žinojo, kad aš noriu pasimatyti su mama ir kad to bijau.
3. Tėtis norėjo pabūti vienu du su ta raudonplauke Margareta Kadaver. Jis jau matėsi su mama ir manęs tada nepasiėmė.

Be to, nors šitai ir nėra taip jau svarbu, man rodos, tėtis nepasitikėjo senele ir seneliu. Jis sakė, kad jeigu šiedu važiuos vieni, jis iškviės policiją ir paprašys juos suimti nė neišsukusius į gatvę, ir taip sutaupys visiems daug laiko ir išvaduos nuo keblumų. Gal tai ir nėra normalu, kad žmogus grasina kviesti policiją savo seniems kretantiems tėvukams, tačiau jei tik mano seneliai įsėda į automobilį, nemalonumai tiesiog seka jiems iš paskos tarsi kumeliukas paskui kumelę.

Seneliai Hidliai yra tėčio tėvai. Jie spinduliuote spinduliuoja gerumą ir švelnumą, o su visu tuo gerumu bei švelnumu sumišę nemenkai keistumo. Dėl šitokio derinio jiedu yra labai įdomūs, tačiau niekada negali žinoti, ką padarys ar pasakys.

Kai tik buvo nuspręsta, kad važiuosime trise, radosi neramus, vis stiprėjantis poreikis skubėti – tarsi milžiniškas audros debesis būtų telkęsis aplink mane. Savaitę iki išvažiavimo vėjas vis švilpavo *skubėk, skubėk, skubėk*. Naktimis net tyli tamsa šnabždėjo *greičiau, greičiau, greičiau*. Man atrodė, kad niekada neišvažiuosime, o drauge man nė nesinorėjo važiuoti. Tikrai nesitikėjau, kad tą kelionę ištversiu.

Vis dėlto buvau nusprendusi važiuoti ir išvažiavau. Turėjau ten būti per mamos gimtadienį. Šitai buvo nepaprastai svarbu. Tikėjau, kad jei yra bent kokia galimybė susigrąžinti mamą namo,

šitai turėtų nutikti per jos gimtadienį. Jei būčiau apie tai prasitarusi tėčiui ar seneliams, šie būtų pasakę, kad tuščiai viliuosi, todėl nutylėjau. Bet pati tuo tikėjau. Kartais būnu užsispyrusi kietakaktė kaip sena ožka. Tėtis sako, jog gyvenu savo pasistatytoje oro pilyje ir vieną gražią dieną iš labai aukštai nupulsiu žemėn.

Kai pagaliau senelė bei senelis Hidliai ir aš leidomės į kelionę, aš sugniaužiau septynis amuletus ir visą pirmą pusvalandį rimtai meldžiausi. Meldžiausi, kad nepadarytume avarijos (automobiliai ir autobusai man kėlė siaubą), kad nuvažiuotume iki mamos gimtadienio – per septynias dienas – ir kad parsivežtume ją namo. Vis meldžiau ir meldžiau to paties. Meldžiausi medžiams. Šitaip lengviau, negu melstis tiesiai Dievui. Visada kur nors netoliese būdavo medis.

Kai išsivilkome į Ohajo greitkelį, plačiausią ir tiesiausią kelią visame pasaulyje, senelė nutraukė mano maldas.

– Salamanka...

Čia privalu paaiškinti, jog iš tikrųjų vadinuosi Salamanka Tri Hidl. Tėvai manė, kad Salamankos vardu vadinosi indėnų gentis, iš kurios buvo kilusi mano proprosenelė. Tėvai klydo. Gentis vadinosi senekai, tačiau tėvai suprato klydę tik po kiek laiko ir jie prie mano vardo jau buvo pripratę, taigi taip ir likau Salamanka.

Antrasis vardas Tri* atsirado dėl medžio. Mano mamai labai patiko mūsų sodyboje augantis cukrinis klevas, todėl jo pavadinimą – Šugė Mepl Tri** – ji norėjo pridėti prie mano vardo. Šitaip jai skambėjo labai gražiai, nes Šugė Mepl – jos pačios antrasis vardas, tačiau Šugė Mepl Tri Hidl – to buvo lyg jau ir per daug.

* *Tree* (angl.) – medis (*čia ir toliau – vert. past.*).

** *Sugar maple tree* (angl.) – cukrinis klevas.

Salamanka mane vadindavo mama, o kai ji išvažiavo, šitaip mane vadino tik seneliai Hidliai (kai nevadindavo viščiukėliu). Kitiems paprastai būdavau Salė, o kai kurie berniukai, jų pačių manymu, nepaprasti šmaikštuoliai, mane vadino Salamandra.

Jau automobilyje, kai leidomės savo ilgon kelionėn į Levistoną Aidaho valstijoje, senelė Hidl pasakė:

– Galėtum mus prablaškyti, Salamanka.

– Ką turi omeny?

Vyliausi, kad jie iš manęs nesitiki ko nors siaubingai nemalonaus, pavyzdžiui, kad užsiropštusi ant automobilio stogo užtrauksiu kokią dainelę. Iš mano senelių gali visko laukti.

Tačiau senelė tepasakė:

– Gal ką papasakotum? Paporink mums kokią nors istoriją.

Aš iš tiesų žinojau aibes visokių istorijų, tačiau daugelį jų išgirdau iš senelio. Senelė pasiūlė papasakoti ką nors apie mamą. Šito tai jau ne. Buvau vos paliovusi apie ją galvoti kiekvieną akimirką kiekvieną dieną. Nebuvau pasirengusi arba bent jau nemaniau, kad esu pasirengusi apie ją kalbėti.

Senelis pasiūlė:

– Na, o kaipgi tavo bičiuliai? Gal apie juos ką nors papasakotum?

Iš karto prisiminiau Febę Vinterbotom. Apie ją tikrai buvo ką papasakoti.

– Galiu papasakoti neįtikėtinai keistą istoriją, – perspėjau.

– Oi, gerai! – apsidžiaugė senelė. – Puikumėlis!

Štai taip atidėjau maldas medžiams ir papasakojau jiedviem apie Febę Vinterbotom, jos pradingusią mamą bei pamišėlį. Ir supratau, kad po Febės istorija glūdi kita.

Pirmąkart Febę pamačiau tą dieną, kai mudu su tėčiu atsikraus-
tėme į Euklidą, todėl apie Febę pasakoti pradėjau nuo apsilan-
kymo pas raudonplaukę Margaretą Kadaver. Ten susipažinau ir
su sena jos motina ponio Patridž*. Margareta iš kailio nėrėsi,
stengdamasi man įtikti.

– Kokie gražūs plaukai, – gyrė ji. – Kokia tu meilutė!

Visai nebuvo meilutė tą dieną. Buvau net labai bjauri. Nesi-
sėdau, nepakėliau akių į Margaretą.

Mums beišeinant nugirdau, kaip Margareta sušnibždėjo tėčiui:

– Džonai, ar pasakei jai, kaip mudu susipažinome?

Tėtis labai sutriko.

– Ne, – pasakė jis. – Bandžiau, bet jai neįdomu.

Va šitai buvo gryniausią tiesą. „Kas man darbo, – mąščiau. –
Kas man darbo, kaip jis susipažino su Margareta Kadaver.“

Stovėdama priebutyje išvydau Febės veidelį už gretimo na-
mo lango. Tą akimirką tetroškau kuo greičiau nusigauti į mūsų

* *Partridge* (angl.) – kurapka.

naujuosius namus, kurie, vyliausi, bus už daugybės mylių žalumoje skendinčiame kaime. Pagaliau atsisveikinome su ponia Kadaver ir ponia Patridž. Tada važiovome maždaug tris minutes. Mūsų naujieji namai buvo už dviejų kvartalų nuo Margaretos Kadaver namo.

Jei kas nors būtų man užrišęs akis, kelis kartus apsukęs, valandą pavežiojęs automobiliu, o paskui nurišęs raištį, būčiau pamaniusi, kad tebesu priešais Margaretos namą. Neūžaugos medeliai. Inkilėlių eilė. Vienas iš tų inkilėlių buvo mūsų. Jokios maudyklos, jokios daržinės, jokių karvių, jokių viščiukų, jokių paršelių. Tik baltas namukas su miniatiūriniu žolės lopinėliu priešais. Karvei jo nebūtų pakakę nė penkioms minutėms.

– Eime apsižvalgyti, – pernelyg energingai pasiūlė tėtis.

Pro mažytę svetainę nuėjome į miniatiūrinę virtuvėlę, užkopėme į nykštukinį tėvo miegamąjį, į mano kišeninį kambarį ir į ankštutę vonią. Pro antrojo aukšto langą pažvelgiau į vidinį kiemą. Pusė jo buvo išcementuota, kitur – žolė, kurią mūsų įsivaizduojamoji karvė būtų sušlamštusi dviem grybšniais. Visas kiemas buvo aptvertas medine tvora. Kairėje ir dešinėje – lygiai taip pat aptverti sklypeliai.

Susėdome ant laukujų laiptelių laukti furgono. Kai jis atvažiavo, žiūrėjome, kaip krovikai kemša mūsų Baibenko baldus į šitą inkilėlį. Kai viskas buvo sunešta, mudu su tėčiu įsibrukome į svetainę; ropom per sofas, kėdes, stalus ir dėžes, dėžes, dėžes.

– Hm, – numykė tėtis. – Hm. Tarsi bandytume visus gyvulius sukišti į vištidę.

Po trijų dienų pradėjau lankyti mokyklą. Ten vėl pamačiau Febę. Ji buvo mano klasėje. Mokiniai mano naujojoje mokyklo-

je kalbėjo skubriais kapotais žodžiais ir vilkėjo standžius naujus drabužius. Visos mergaitės buvo nusikirpusios visiškai vienodai: „bobu“ iki pečių (taip vadinosi ta šukuosena) su ilgais kirpčiais, kuriuos vis kresteldavo nuo akių. Esame turėję arklį, kuris šitaip darė.

Visiems magėjo paliesti mano plaukus.

– Negi niekada nesikerpi? – klausinėjo vaikai. – Ar gali juos prisėsti? Kaip tu trenkiesi galvą? Ar jie tikrai tokie juodi? Ar naudoji kondicionierių?

Nesupratau, ar jie gėrisi mano plaukais, ar patinka, ar jiems atrodo, jog esu kvankštelėjusi.

Visi daug šnekėjo, ir, rodos, kiekvienas buvo su dantų plokštele. Viena mergaitė, Merė Lu Finė, kalbėjo itin keistai. Nei iš šio, nei iš to tėkšdavo: „Visagali!“ arba „Avigalvis!“ Nieko nesupratau. Dvynukai japoniukai (brolis ir sesuo) apskritai nekalbėjo, tik vis kartojo: „Taip taip. Taip taip.“ Megan ir Kristė spragsėjo kaip džiovinti žirniai. Dar buvo paniurėlė Beta Anė ir raudonskruostis Aleksas. Ir Benas, kuris kiaurą dieną piešdavo. Ir labai savotiškas mokytojas ponas Birkvėjus.

Ir pagaliau – Febė Vinterbotom. Benas ją vadino „Laisvuolė Bitytė Ledo Uodegytė*“. Jis nupiešė kamanę su ledo kubeliu ant uodegėlės. Febė piešinį suplėšė.

Febė buvo rami mergaitė. Ji paprastai laikėsi viena, atrodė drovi. Jos veidelis buvo labai mielas, o akys – didžiulės ir neįtikėtinai žydros. O aplink šį mielą veidelį trumpomis garbanėlėmis raitėsi varnos kojų geltonumo plaukai.

* *Winter* (angl.) – žiema, *bottom* – užpakalis.

Pirmąją savaitę, kai mudu su tėčiu lankydavomės pas Margaretą (per savaitę ten vakarieniavome tris kartus), Febės veidelį gretimo namo lange mačiau dukart. Kartą pamojau jai, tačiau ji, rodos, nepastebėjo, o mokykloje nė neužsiminė, kad mane matė.

Paskui vieną dieną per priešpiečius Febė tūptelėjo greta ir pasakė:

– Sale, tu tokia narsuolė. Tu labai drąsi.

Tiesą sakant, nustebau. Mane bet kas apiplėštų ir su vištos plunksna.

– Aš? Aš nesu drąsi, – paprieštaravau.

– Esi. Visada esi labai drąsi.

Visai ne. Aš, Salamanka Hidl, bijau daugybės dalykų. Man, pavyzdžiui, siaubą kelia automobilių avarijos, mirtis, vėžys, smegenų augliai, atominis karas, nėščios moterys, didelis triukšmas, griežti mokytojai, liftai ir daugybė kitų dalykų. Tačiau aš nebijau vorų, gyvačių ir vapsvų. Febė ir beveik visi kiti mano naujieji bendraklasiai šiuos padarėlius mėgo ne per labiausiai.

Pirmąją mano mokslų dieną manasis suolas parūpo kilmin-gam juodam vorui. Suėmiau jį į riešučias, nunešiau prie atviro lango ir patupdžiau ant laukujės palangės. Merė Lu Finėj aiktėlėjo:

– Alfa ir omega, jūs tik pažiūrėkit!

Beta Anė buvo išbalusi kaip popierius. Visi klasėje elgėsi taip, tarsi būčiau plikomis rankomis susiėmusi su ugnį spjaudančiu drakonu.

Kitą savaitę, jei tik koks nekaltas voruukas nuropodavo per kieno nors suolą, pasigirsdavo klyksmas:

– Sale, paimk!

Jei į klasę pasižvalgyti įskrisdavo vapsva, sakydavo:

– Sale, vapsva! Išvyk!

O kartą palei sieną nuvinguriavo žalia sodinė gyvačiukė, ir visi ėmė spiegti:

– Sale, gyvatė! Oi, Sale, pagauk ją!

Kai aš kuo galėdama stengdavausi tokiems padarėliams padėti iš mūsų klasės ištrukti atgal, žmonės sakydavo: „Sale, užmušk, užmušk!“ Lyg *juos* pačius kas būtų pritrėškęs vien todėl, kad netychia užklydo į svetimą kambarį!

Itariu, jog kaip tik todėl, kad nebijojau šių padarėlių, kiti ir laikė mane drąsia. Numanau, kad jie nė nežinojo, kaip mane baugina automobiliai, vėžys, atominis karas ir visokie tokie dalykai. Dabar jau suprantu, kad jeigu žmonės tikisi tavo drąsos, kartais ir apsimeti drąsuole, nors ir miršti iš baimės. Tačiau suvokiau šitai vėliau, tik po visos tos istorijos su Febės pamišėliu.

Šioje pasakojimo vietoje senelė mane nutraukė.

– Nagi, Salamanka, tu tikrai esi drąši. Visi Hidliai – drąsuoliai. Tai šeimos bruožas. Pasižiūrėk į savo tėtį, mamą...

– Mama – netikra Hidl, – paprieštaravau.

– Beveik, – nepasidavė senelė. – Neįmanoma taip ilgai išbūti išteklėjusiai už Hidlio ir *netapti* Hidl.

Mano mama paprastai sakydavo ką kita. Tėčiui ji kartodavo: „Jūs, Hidliai, man esate paslaptis. Niekada nebūsiu tikra Hidl.“

Mama šitai sakydavo be pasididžiavimo. Tardavo tai tarsi be galo apgailestaudama, tarytum tai būtų buvusi jos yda, lyg ir koks pralaimėjimas.

Mamos tėvai – mano kiti seneliai – Pikfordai. Į senelius Hidlius jie panašūs tiek, kiek asilas panašus į raugintą agurką. Senelė ir senelis Pikfordai tiesut tiesutėliai – tarsi jų nugarose būtų

tvirti plieniniai strypai. Vilki jie krakmolytus išlygintus drabužius, o sukrėsti arba nustebę (taip nutinka dažnai) sako: „Iš tiesų? Nejaugi?“ Jų akys tada išsiplečia, o lūpų kampučiai nusvyra.

Kartą paklausiau mamos, kodėl seneliai Pikfordai niekada nesijuokia. Mama atsakė: „Jiems labai rūpi, kad būtų padorūs. Reikia labai susikaupti, kad būtum toks padorus.“ Ir pratrūko juoktis. Juokėsi draugiškai ir jaukiai. Ir, būtumėt matę, jos nugara nebuvo plieninė, nes iš juoko ji net susirietė.

Anot mamos, senelė Pikford per visą savo gyvenimą vienintelį kartą nukrypo nuo Pikfordų įpročių: išrinkusi vardą mano mamai. Senelė Pikford, kurios pačios vardas Linksmoji Plunksna, mano mamą pavadino Šanhasene. Tai indėnų vardas, jis reiškia „saldžiosios medžio sultys“ arba, kitais žodžiais tariant, sula. Tačiau indėniškuoju vardu mamą tik senelė Pikford ir tevadindavo. Visi kiti ją vadino Saldute.

Dažniausiai atrodydavo, kad mamai jos tėvai apskritai nepatinka, ir man būdavo sunku įsivaizduoti, jog ji jų duktė. Ir tik kartais – labai labai retai – kokią netikėtą akimirką mamos lūpų kampučiai nusvirdavo ir ji tarstelėdavo: „Iš tiesų? Nejaugi?“ – kaip tikrų tikriausia Pikford.